

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXV. Regula septima, de tutiori parte in dubiis eligenda: nonnullos
casus, speciales ob causas, eosque gravissimas, excipit Ecclesiæ
declaratio, vel Reipublicæ ordinatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

CAPUT XXV.

Regula septima, de tutiori parte in dubiis eligenda: nonnullos casus, speciales ob causas, easque gravissimas, excipit Ecclesia declaratio, vel Reipublicæ ordinatio.

232 **I**mprimis casum conjugis de impotentia matrimonium antecedente dubitantis, Ecclesiæ declaratio excipit, cap. *laudabilem*, de frigid. & malefic. ubi deciditur, naturaliter frigidus, quorum perpetua coeundi impotentia certa non est, sed dubia, per triennium experiri posse, seu attentare copulam, non obstante dubio speculativè pratico, ne fornicaria sit, seu extramatrimonialis: cum dubium de ejusmodi impotentia, sit dubium de matrimonii nullitate. In quo dubio tamen tutius foret abstinere; ipsos tamen Ecclesia declarat non teneri abstinere, sed Deum specialiter in hoc dubio concedere, quod in aliis non concedit; eò quòd id exigat maxima necessitas generis humani, ob rationem n. 339. profertur.

233 **S**ecundò casum possessoris bonæ fidei, in dubio superveniente, an res taliter possessa non sit alterius, Reipublicæ ordinatio excipit, remque illam retinere permittit, ut constat ex variis legibus, ex quibus ista deprompta est regula: *In dubio melior est conditio possidentis.* Nec durante veritatis inquisitione dumtaxat, sed & post illam, licitè rem possessor retinet, etiamsi dubium perseveret, ob eandem ordinationem Reipublicæ, quæ de fortunæ bonis in ejusmodi casibus, ob bonum commune potest disponere. Tunc nihilominus (secundùm aliquos) totum non potest retinere: cum regula solum dicat ejus conditionem esse *meliores*; tantò utique meliorem, quantò major ex possessione nascitur præsumptio pro possessore.

234 **T**ertiò videri posset similiter excipiendus subditus, v. g. Religiosus obediens Prælato suo, in dubio, an res præcepta sit licita; sicut & miles, ad imperium Regis sui, militans in dubio de justitia belli. Quem justè militare constat ex can. *quid culpatur* 23, q. 1. Subditum quoque in dicto casu licitè obedire, communis est traditio Sanctorum.

235 **V**erùm miles & subditus, tunc obediendo, verè eligunt viam tutiorem, non minùs tutam. Est enim casus iste perplexitatis; in quo probabile est Deum præcipere ut obediat; probabile item quòd prohibeat facere, quod Rex vel Prælatus præcipit. In qua perplexitate, obedientia præstita minus habet periculi, quàm obedientia negata. Cum obedientiam præstans probabiliter obediat Superiori, & Deo (cujus æterna lex dicitur, obediendum omni Superiori legitimè præcipienti) obedientiam verò denegans, ad summum probabiliter obediat Deo. Mavult autem Deus, in dubio, sibi & Superiori obedientiam præstari,

quàm eam sic sibi præstari; ut Superiori denegetur. Quia ipse bonorum nostrorum non eget. Obedientia verò nostra, & Superiori, & bono regimini, & Hierarchico, Ecclesiasticoque ordini, & Reipublicæ toti necessaria est; gravissimaque ex denegatione ipsius sequuntur mala, tam in communi, quàm in particulari.

In communi namque sequeretur totius Reipublicæ, Hierarchicæque, & Ecclesiastici ordinis perturbatio, omnisque regiminis confusio, atque inter Prælatos, subditosque innumera jurgia, & continuæ disceptationes, seu lites, an facere teneantur hoc vel illud? an id quod Superior præcipit, sit divinæ legi, rationique conforme, &c.

In particulari verò, ob innatam, vel à peccato contractam propriæ libertatis philautiam, omnis obedientiæ nervus evigoreretur. Cum tantus sit uniuscujusque erga seipsum amor, & in omnium hominum cordibus tam profundè radicans libertatis & independentiæ appetitus, ut inde mens stimulat, cuique rationes dubitandi facilè subministraret, ut vel ex eo constet, quòd innumeros videamus, quibus injusta videntur, quæ verè sunt justissima; sicut & justa, quæ verè sunt injusta: ita ut vel ipsi Apostolorum interfectores, eos interficiendo, arbitrati sint obsequium se præstare Deo.

Spiritus quoque humilitatis deperiret in subditis, illusionique, & cordis vanitati, necnon superbiæ ac præsumptioni, latissima patefceret janua, si inferioribus fas esset mandata Superiorum dijudicare, vel suscipere, vel propriæ prudentiæ, contra mandata Superiorum, in dubio inniti. Subditi namque ulque ad eò est obedire, judiciumque suum ac voluntatem submittere iudicio ac voluntati Superioris, ut meritò Innocentius III. cap. *ad aures* de tempor. ordin. dicat, quòd *vani capitis est, Superiorem non posse præcipere sine causa cognitione facta subdito.*

Ad quæ mala præcludenda voluntas Dei est, ut Religiosus non discutiat, sed absque discussione obediat mandato Superioris, cui curam sui commisit, quando manifestè non est peccatum; nec ulterius se intromittat in auscultando iudicio suo, vel in dijudicando, an justum sit quod Superior præcipit. Neque enim hujus rationem Deus ab inferiore exigit (dummodò injustitia evidens non sit, & manifesta) sed à Superiore, pro quo inferior in dubio debet præsumere; eò quòd *tanta sit judicialis auctoritas, ut semper pro ipso* (Judice, seu Superiore) *presumi debeat, donec contra ipsum aliquid legitime comprobetur.* cap. *in presentia* de renuntiat.

Istam porrò Dei voluntatem esse, communis est sensus humani generis, communisque traditio Sanctorum. Nulla quippe est humana societas, nullus hominum cætus, in quo erroris temerariisque non insimuletur, qui obedientiam Superiori denegat, sub prætextu

tu quòd ipsi perspecta non sit iustitia mandati. In quo etiam profus persuasum non sit, Superioris iudicium, in dubio circa obedientiam, inferiorum opinioni vel dubitationi anteponendum.

- 241 Quòdque eadem sit Sanctorum traditio, demonstrant Basili, Augustini, Bernardi, B. Columbani, S. Joannis Climaci, Humberti, S. Bernardini Senensis, & S. Ignatii Fundatoris Societatis testimonia, apud Terillum in Reg. mor. p. 2. q. 46. Quibus addo, quod idem Basilius in Constit. Monast. c. 22. ait, Monachum dicentem non debere quod precipitur, modò non sit manifestè peccatum.
- 242 Et S. Hieronymus epist. 4. ad Rustic. *Crede salutare, quidquid ille præceperit; nec de Majorum sententia iudices, cujus officium est obedire, & implere quæ iusta sunt, dicente Moïse: Audi Israël, & tace.*
- 243 Et Gregorius Magnus in c. 15. lib. 1. Reg. ad illa verba: *Quasi peccatum ariolandi est repugnare, &c. sic habet: Qui repugnant Prælatorum imperiis, idèò utique repugnant, quia divinam voluntatem se scire melius estimant. Quasi ergo peccatum ariolandi est repugnare: quia, velut divino altari contempto, ad aras demonum responsa percipiunt, dum cordis sui præstigiosis ac superbis adinventionibus credunt, & salutaribus Prælatorum consiliis, contraria sentiendo, refragantur.*
- 244 Et Damascenus, in historia, inducit Joseph dicentem patri suo: *In quibus non adiacet manifesta perditio, & à Deo alienatio, bonum patri obedire est.*
- 245 Et rursum S. Ignatius in epist. de virtute obedientiæ n. 18. *Est igitur hæc ratio subiiciendi proprii iudicii, ac sine ulla questione sancienti, & collaudandi apud se quocumque Superiori iusserit, non solum sanctis viris usitata, sed etiam perfectæ obedientiæ studiosis imitanda, in omnibus rebus, quæ cum peccato manifestè conjunctæ non sint.*
- 246 Et S. Thomas 2. 2. q. 64. a. 6. ad 3. *Si sententia iudicis non contineat manifestam iniuriam, non peccat Minister exequendo: quia non habet ipse discutere Superioris sententiam.*
- 247 Intellige tamen hanc doctrinam cum grano salis, ut passim quidem & ut plurimum procedat in iis quæ humanæ subsunt potestati, & conjuncta non sunt cum probabili periculo faciendi aliquid contrarium legi naturali. Si enim Superior tale quid præciperet, inferior, obediendo, non excusaretur à peccato contra legem; tamen deposita ad præceptum Superioris conscientia fortè non peccaret contra conscientiam.
- 248 Dicit quippe D. Bernardus epist. 7. ad Adam: *Facere malum quodlibet, quolibet etiam iubente, constat non esse obedientiam, sed inobedientiam... Sanè hoc advertendum, quòd quedam sunt... pura mala; & in his nullam deberi hominibus obedientiam... Sed quid ad me (inquit) ille viderit, cui mihi contradicere fas non erat... Si ita oportet, sine causa legitur in E-*
Tom. I.

vangelio: "Omnia probate, quod bonum est, tenete." *Si ita oportet, deleamus jam de libro Evangelii: "Estote prudentes sicut serpentes. Sufficiet quippe quod sequitur: " & simplices sicut columbæ. " Nec dico à subditis mandata Præpositorum esse dijudicanda, ubi nihil iuberi deprehenditur divinis contrarium insistentis; sed necessariam assero prudentiam, quæ advertatur, siquid adversatur... Dic (quæso) si dato in manus gladio, suum te armari iussisset in jugulum, acquievisset? Aut si te tuo voluisset impulsu in ignem, vel in aquam precipitem dari, obtemperavisset?... Obedientia virtus, quæ semper militat veritati, adversus veritatem accingitur?*

Est autem manifestè contra veritatem & legem æternam exponere se probabili periculo faciendi id quod de se malum est; & idèò tale quid præcipere Prælatum non potest. Vide hac de re quæ dicturi sumus cap. 89.

In casibus tamen dubiis & incertis, jus naturale non concernentibus, perspicua sunt Bernardi verba in tract. de præcept. & dispens. cap. 12. *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod tamen non sit certum displicere Deo, haud secus omnimò accipiendum est, quam si præcipiat Deus... Sed homines (inquit) facile falli, in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipiendo fallere possunt. Sed enim quid hoc referi tua, qui conscientis non es? Ipsum proinde, quem pro Deo habemus, tamquam Deum, in his quæ non sunt aperte contra Deum, audire debemus.*

Ergone (inquit) inferior obedire debuit Superiori ante condemnationem 110. propositionum factam ab Alexandro VII. & Innocentio XI. præcipienti aliquam earum in praxim deduci?

Respondeo quòd non: quia revera probabiles non fuerunt, sed scandalosa & perniciose (juri proinde naturali contrariæ) uti eas laudati Pontifices declararunt, & declarando tales, ante declarationem tales fuisse satis innumerunt. Neque enim eas scandalosas & perniciosas suâ declaratione fecerunt; sed quia tales erant, eas ut tales declararunt condemnaruntque.

Sed quid ad Ludovicum Scildere de princip. conc. tr. 2. c. 4. §. 1. n. 57. post Adrianum dicentem, *subditum probabiliter opinantem actum imperatum esse peccaminosum, non posse obedire, licet Superior opinetur eum esse licitum. Quia subditus, qui actum opinatur esse malum, judicare practice debet, se peccaturum formaliter, si actum ponat, quòdque res imperata potestatem Superioris excedat: cum nemo actum malum imperare possit?*

Respondeo veram esse doctrinam, in materia juris naturalis; aliàs contrarium esse dicendum, secundum allatam traditionem Sanctorum, & Canonem quid culpatur 23. q. 1. cui ad stipulatur caput ne imitari, de constitut. ex Hieronymo desumptum: *ne imitari prudentia tua; prudentia sua imitatur, quæ*

qua sibi agenda videntur, Patrum, id est Superiorum, decretis præponit. Tunc ergo subditus inniti non debet iudicio suo, illud præponendo iudicio Prælati sui; sed iudicium suum, opinionemque iudicio & opinioni Prælati subicere debet. Et, ut Suarez ait l. 6. de legib. c. 8. n. 6. tunc subditus debet suum iudicium deponere, prout est communis doctrina, & in praxi necessaria, ob rationes n. 236. 237. 238. & seqq. allatas. Enimverò ad id faciendum subditus habet regulam certam ex antedicta traditione Sanctorum, quòd possit, imò debeat se suumque iudicium submittere, obedireque legitimo Superiori in omnibus quæ non sunt manifestè contra Deum.

253 Nec ratio, quæ nititur Scilderus, oppositum probat. Solum enim probat subditum in dicto casu obedire non posse, nec debere, in sensu composito propriæ opinionis, quæ iudicatum actum imperatum esse peccatum; secus in sensu diviso, deponendo scilicet propriam opinionem, eamque Superioris opinioni subiciendo in iis ad quæ Superioris autoritas se extendit, & in quibus periculum non est agendi contra naturæ legem. Quia in iis, ad deponendam propriam opinionem, Superioris autoritas ex traditione Sanctorum ipsi sufficit.

CAPUT XXVI.

Regula octava: extra dictos casus, per Ecclesiæ declarationem, vel Republicæ ordinationem exceptos, positivè dubius, in equali probabilitate de inhonestate, ac de honestate actionis, formare nequit conscientiam de honestate, per reflexa Probabilistarum principia.

254 **A**rgumentis suprà deductis constricti Probabilistæ, fatentur positivè dubitantem de honestate actionis, ob æqualem de inhonestate probabilitatem, haud posse formare conscientiam de ipsius honestate per principia directæ; secus (inquiunt) per principia reflexa.

255 Si ab ipsis postules enarrationem reflexorum illorum principiorum, sequentia Terillus, & passim alii proferunt. 1°. si daretur lex actionem illam prohibens, post adhibitam diligentiam clarè innotesceret. Clarè non innotescit. Ergo non datur.

2°. lex prohibens, in dubio non præsumitur, nisi probetur. Lex prohibens istam actionem in dubio non probatur. Ergo non præsumitur.

3°. in obscuris quod minimum est sequimur. Sequimur etiam quod benignius est. Quandoquidem odia sunt restringenda, favores ampliandi. Atqui iudicium de non prohibitione, in dubio, benignius est, & minùs gravans, quàm iudicium de prohibitione. Illud ergo iudicium sequimur; non istud.

4°. lex, seu prohibitio dubia certam parere nequit abstinendi obligationem.

5°. lex, seu prohibitio dubia non est sufficienter promulgata; non obligat autem,

nisi sufficienter promulgata.

6°. lex, seu prohibitio non obligat, quamdiù invincibiliter ignoratur, an sit certò lata.

7°. in pari dubio, seu æquali probabilitate, hinc pro lege prohibente, inde pro libertate, melior est conditio libertatis (cùm sit melior conditio possidentis: libertas autem tunc est in possessione) tunc ergo pro libertate iudicandum, non pro lege prohibente.

Verùm-enimverò, non ex istis reflexis principiis, aliisque eiusmodi, sancti Doctores & Majores nostri, imò ne ipsi quidem Gentilium ac Judæorum Sapientes, iudicari posse censuerunt pro libertate; sed prorsus ex adverso censuerunt abstinendum ab opere, ut suprà vidimus.

Non sum nescius, Terillum in fundam. 257 Theol. Moral. & in Regula mor. p. 1. q. 2. n. 60. pro principiis istis proferte Lactantium l. 3. Institut. c. 27. dicentem: *Stultissimi est hominis, præceptis eum velle parere, quæ, utrum vera sint, an falsa, dubitatur. Et ideo nemo parat, quia nemo vult ad incertum laborare.* Quod Lactantii dictum Terillus censet rectè applicari ad omnem legem dubiam: quia, si post omnem conatum maneat incertum, an lata fuerit, neminem obligare potest. Nam stultissimum est tali præcepto, ut præcepto, velle parere: cum an sit verum, an fictum præceptum, dubitatur. Et ideo nemo parat, quia nemo vult ad incertum, quasi ad certum, obligatum se putare. Ita Terillus.

Sed facile est ostendere, Lactantii testimonium ad rem præsentem nihil facere, sed ad alium longè scopum collimare. Siquidem Lactantius ibi, explicans verba ista Psal. 118. *Locuti sum mihi iniqui vanitates, sed non in lex tua, multifariam ostendit, Philosophorum Gentilium præcepta variis exceptionibus obnoxia esse, inter alias exceptiones duas istas producens, quòd Philosophi illi auctoritatem non haberent condendi leges (& ideo nemo credit, inquit: quia tam se hominem putat esse, qui audit, quàm ille qui præcipit) quòdque nihil apud eos certum esset, nihil quòd ad scientiam veniret, sed cùm omnia conjecturis agerent, multa, etiam diversa & varia proferrent, &c. Quæ profectò exceptiones ad rem nostram non faciunt. Cùm dubia, de quibus agimus, non sint de præceptis hominum auctoritate carentium, nihilque certi habentium, & omnia conjecturis agentium, sæpèque variantium; sed de præceptis Dei, Ecclesiæque, quorum auctoritas est certa, & siquando voluntas in casu particulari obscura & dubia, non defunt certa principia, quibus edocemur, quid opus factò in eiusmodi dubio. Unde stultissimus esset, qui stultissimi hominis esse diceret, eiusmodi præceptis velle parere, tutioremque partem eligere. Neque enim talis in incertum laboraret, sed laudem certissimam promereretur. Unde prorsus est extra rem, & mentem Lactantii, Glossa Terilli, seu applicatio quam subjungit verbis Lactantii.*